

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Směrem ke konkurenceschopnějšímu a účinnějšímu odvětví obrany a bezpečnosti

COM(2013) 542 final

(2014/C 67/25)

Zpravodaj: **pan van IERSEL**

Spoluzpravodajka: **paní HRUŠECKÁ**

Dne 3. července 2013 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Směrem ke konkurenceschopnějšímu a účinnějšímu odvětví obrany a bezpečnosti

COM(2013) 542 final.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 26. září 2013.

Na 493. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. října 2013 (jednání dne 17. října 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 172 hlasy pro, 23 hlasů bylo proti a 24 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vřele vítá nadcházející zasedání Evropské rady pro obranu v prosinci tohoto roku, na němž se bude jednat o sdělení Komise⁽¹⁾ a zprávě vysoké představitelky/vedoucí Evropské obranné agentury⁽²⁾. Tyto iniciativy jsou velmi naléhavou a včasnou reakcí na vnitřní i vnější výzvy a směřují k posílení dlouhodobé předvídatelnosti a důvěryhodnosti evropské obrany.

1.2 Sdělení a (předběžné) stanovisko vysoké představitelky překračují tradiční tabu, a nahlíží tak na současnou situaci a žádoucí opatření bez obalu.

1.3 Zejména zpráva vysoké představitelky přesvědčivě tvrdí, že k naplnění požadavků v oblasti evropské obrany a bezpečnosti je zapotřebí komplexní strategie společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP). EHSV souhlasí s tím, že SBOP bude nejvhodnějším rámcem pro účinnou spolupráci v oblasti vojenského potenciálu, zdůrazňuje ale navíc, že spolupráce bude také podmínkou důvěryhodné SBOP.

1.4 Má-li být tato iniciativy úspěšná, musí se pro ni vytvořit příznivé politické podmínky. Vzhledem k tomu, že zásadní uzpůsobení evropských (průmyslových) obranných struktur

bude dlouhý a obtížný proces, který se dotýká řady vzájemně propojených politik, považuje EHSV za prvotní podmínku dosažení velmi žádoucího pokroku důsledný závazek na straně čelních vládních představitelů EU.

1.5 EHSV požaduje, aby Rada přijala několik konkrétních opatření a kroků k posílení konkurenceschopnosti a spolupráce v odvětví evropské obrany, jež by byly jasným znamením do budoucna.

1.6 EHSV podporuje cíl zachovat nezávislou evropskou obranu úměrnou hospodářské síle Evropy a jiným zájmům ve světě. Dlouhodobým cílem by měla být autonomní ochrana evropských občanů. Měla by se zajistit nepřetržitá moderní výbava vojska a měly by být zaručeny evropské hodnoty (lidská práva, demokracie)⁽³⁾.

1.7 Nová fáze přechodu má rovněž dopad na obranu a bezpečnost v Evropě. V době vážné hospodářské stagnace a přetrvávající nezaměstnanosti ve velké části Evropy dochází ke geopolitickým změnám. Současně se na světové scéně objevují noví aktéři. Globální vývoj je rychlejší než vývoj v Evropě a tento rozdíl se neustále prohlubuje. Evropa se musí přizpůsobit rychleji, aby mohla držet krok s jinými zeměmi.

⁽¹⁾ Směrem ke konkurenceschopnějšímu a účinnějšímu odvětví obrany a bezpečnosti, COM(2013) 542 final.

⁽²⁾ Tento dokument ještě nebyl zveřejněn. K dispozici je předběžný postoj vysoké představitelky.

⁽³⁾ Úř. věst. C 299, 4.12.2012, s. 17.

1.8 Potřeba konkurenceschopného průmyslu za situace, kdy chybí finanční prostředky, navíc vyžaduje nákladovou účinnost. Je nutné používat evropské přístupy, které nahradí kontraproduktivní překrývání a nekoordinované politiky a zaplní mezery, a povedou tak k menšímu plýtvání penězi a vyššímu výkonu, z čehož budou mít prospěch daňoví poplatníci.

1.9 EHSV je spokojen s podrobnou a výstižnou analýzou relativního postavení Evropy, která je uvedena ve sdělení Komise. Na základě podobné analýzy požádal EHSV v loňském roce o radikální změnu evropského pojetí společné obrany⁽⁴⁾.

1.10 EHSV souhlasí zejména s kapitolou 9 sdělení Komise týkající se základních prvků programu Rady, konkrétně: evropské strategické koncepce, společné bezpečnostní a obranné politiky⁽⁵⁾ a evropské obranné průmyslové strategie.

1.11 Evropa naléhavě potřebuje „hovořit společným jazykem“ v otázkách obrany. Proto je nutné přejít od vnitrostátního chápání strategických potřeb k jednotnému evropskému chápání, což by přispělo k tomu, aby se vnitrostátní potřeby naplňovaly uskutečňováním unijních strategických cílů.

1.12 Politický a občanský závazek je rovněž zapotřebí, aby se zajistilo, že veřejnost bude náležitě informována o důležitosti evropských strategických globálních a průmyslových zájmů, a získala se tak aktivní podpora občanů a daňových poplatníků. EHSV souhlasí s Komisí v tom, že zdravý evropský obranný průmysl také zásadním způsobem přispěje k evropskému zpracoivatelskému průmyslu obecně⁽⁶⁾.

1.13 K dosažení tohoto dalekosáhlého cíle se musí zavázat co největší počet členských států. Pokud nebudou ochotni se zúčastnit všechny členské státy, měl by se proces spustit za účasti těchto států, které budou mít zájem.

1.14 EHSV vyzdvihuje úlohu Komise a EDA, od nichž je třeba očekávat, že budou úzce spolupracovat na provádění sdělení. Z velké části podporuje opatření, která Komise navrhla. V kapitole 6 tohoto stanoviska pak uvádí dodatečné připomínky a doporučení k návrhům.

1.15 Sdělení Komise se nezabývá proaktivní průmyslovou politikou. EHSV však poukazuje na výjimečnou pozici obranného odvětví na 100 % institucionálních trzích ve světě. Proaktivní průmyslová politika ve vybraných oblastech podporovaná členskými státy a/nebo Komisí je nepostradatelná k dosažení moderní produkce a nákladové účinnosti. Sdílené pravomoci

EU a členských států a účinná interakce a součinnost mezi civilními a vojenskými projekty a technologiemi se ukáží jako vysoce prospěšné a nákladově účinné.

1.16 Je nutné určit nové projekty v mnohostranném evropském rámci počínaje jejich koncepcí a využít přitom EDA. Může totiž trvat několik desítek let, než tyto projekty začnou plně fungovat. Čím dříve tedy budou zahájeny, tím lépe.

1.17 Ústředním odvětvím je veřejný a soukromý VaV. Co se týče obrany, jsou investice do VaV v současnosti na nejnižší úrovni od roku 2006⁽⁷⁾. Do celkové koncepce by se mělo zařadit zlepšení podmínek pro investice a jejich použití u konkrétních projektů.

1.18 Největší odpovědnost připadá na hlavní producentské země jakožto hnací síly procesu. Je nutné zajistit harmonický vztah mezi těmito zeměmi a ostatními členskými státy. Musí se široce propojit malé a střední podniky a výzkumná zařízení ve všech zemích, aby se do evropské strategie zapojil co největší počet členských států.

1.19 Vzhledem k nepokojům pracujících toho odvětví, k nimž dochází vlivem nestrukturované reorganizace, jsou předvídatelné politiky o to potřebnější. Zapotřebí je rovněž koordinace při předvídání změn, aby se zaručily důstojné pracovní smlouvy a vyhlídky. Musí existovat sociální dialog.

1.20 Toto stanovisko se zaměřuje především na zásady politiky a předpokládá naléhavý zásah ve strategické oblasti, který je neodkladný. První kroky, jež budou učiněny v prosinci, by měly položit základ úspěšné následné činnosti. Do přípravy strategických hlavních směrů a konkrétních projektů by měla být zapojena Evropská rada, vlády, Komise, EDA, parlamenty a průmysl (včetně zástupců zaměstnanců).

2. Evropa čelí konkurenci

2.1 Komise správně poukazuje na to, že „se vznikem nových mocenských center a snahami USA o posun těžiště své strategické orientace směrem k Asii se mění i rovnováha moci ve světě“. Země BRIC zvyšují vojenské výdaje. Zejména Čína a Rusko značně navyšují svoje rozpočty do roku 2015.

2.2 Americký tlak na Evropu, aby se plně zapojila do vojenských výdajů Západu, neustále roste. Vzhledem k rozpočtovým omezením racionalizují USA svoji obranu, což má rovněž dopady na dohody s Evropou.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 17.

⁽⁵⁾ Viz článek 42 Smlouvy o ES.

⁽⁶⁾ Velmi názorným příkladem z civilního průmyslu je v této souvislosti úspěšný a energický rozvoj společnosti Airbus.

⁽⁷⁾ Viz údaje EDA za rok 2011.

2.3 Propast mezi USA a Evropou je obrovská. V roce 2010 dosahoval rozpočet Evropy (bez Dánska) na obranu 196 mld. EUR, zatímco v USA to bylo 520 mld. EUR⁽⁸⁾. A co je důležitější, celkový evropský rozpočet na VaV dosahuje pouze 1/7 amerického, což se odráží ve výbavě a nasazení armádních zaměstnanců.

2.4 Hrozeb je však mnoho. Politické a vojenské napětí neklesá, vznikají naopak nová napětí, některá z nich na prahu Evropy. Noví, ambiciózní globální aktéři chtějí mít jistotu, že jejich státní obrana bude odpovídat jejich hospodářským a jiným zájmům, aby se vyrovnali tradičním mocnostem.

3. Evropské přístupy

A. Politika

3.1 Evropané musí řešit dvě vzájemně propojené kategorie problémů:

- značný pokles financování obrany, v jehož důsledku vznikají mezery a narušení ve státních obranných kapacitách, zejména vlivem neustále klesajících výdajů na VaV,
- a geopolitické změny, které by měly vést k mnohem užší evropské spolupráci a vyšší míře vzájemné závislosti obrany a bezpečnosti.

Evropská diskuse o těchto dvou vzájemně propojených oblastech je však ještě v plenkách.

3.2 Do všech vládních dokumentů⁽⁹⁾ se promítá výrazný pokles výdajů na obranu⁽¹⁰⁾. Tyto dokumenty se zaměřují především na úpravy vnitrostátního rámce: jak maximalizovat nákladovou účinnost při zachování dostatečných výsledků, co se týče kapacit. Členské státy jsou stále ještě velmi vzdáleny způsobu myšlení, který přirozeně zasazuje obranné kapacity jednotlivých států do evropské perspektivy.

3.3 EHSV vloni došel k závěru, že „obranou politiku utváří strategické zájmy zemí, které jsou v Evropě definovány převážně z národního hlediska. Zastaralé přístupy zřetelně vedou k rostoucí roztržiténosti, nedostatkům, nadměrnosti a nedostatečné interoperabilitě evropských obranných kapacit“⁽¹¹⁾.

3.4 Za šedesát let evropské integrace a jednotného trhu se vybuchovala odolná hospodářská a podniková struktura, která je

⁽⁸⁾ Zdroj: EDA, leden 2012.

⁽⁹⁾ **Strategic Defence and Security Review**, Spojené království, říjen 2010. Livre Blanc sur la Défense et la sécurité nationale, Francie, květen 2013.

⁽¹⁰⁾ Velmi otevřeně a kousavě hovořil o dopadu tohoto poklesu francouzský ministr obrany Jean-Yves Le Drian v projevu na École Militaire v Paříži 29. dubna tohoto roku.

⁽¹¹⁾ Tamtéž, odstavec 1.2.

základem silné domácí soustavy ekonomických činností. Co se však týče přístupu k vojenským záležitostem a obraně, natož jejich organizace, je Evropa stále na začátku.

3.5 Obrana jakožto jeden z prvků zahraniční politiky, jenž je stále ještě projevem státní svrchovanosti par excellence, se koncipuje, buduje a spravuje podle vnitrostátních principů. Na jakoukoliv nadnárodní spolupráci, ať již s evropskými či mimoevropskými partnery, se nahlíží z tohoto úhlu.

3.6 Iniciativy k překonání těchto základních překážek dosud do velké míry selhaly. Anglicko-francouzská dohoda o obranné spolupráci uzavřená v Saint Malo v roce 1998 měla zajistit výrazný pokrok ve vojenské spolupráci. Po patnácti letech a navzdory dalším jednáním jsou její výsledky skrovné.

3.7 Iniciativa šesti národů z roku 1998 pokračovala v roce 2000 prohlášením o záměru, jehož účastníky bylo šest nejdůležitějších producentů (Francie, Německo, Spojené království, Itálie, Španělsko a Švédsko) a které vyústilo v dohodu o restrukturalizaci a řízení obranného průmyslu. Tato dohoda o plánování a spolupráci s průmyslem a rovněž o kapacitách a výzkumu však dlouhodobě nepřináší žádné hmatatelné výsledky.

3.8 Existují i další formy spolupráce mezi členskými státy, např. mezi nizozemskými a belgickými námořními silami, Severská obranná spolupráce (Dánsko, Finsko, Island, Norsko a Švédsko) nebo mezi německým a nizozemským pozemním vojskem. Nelze je však zaměňovat s průmyslovou spoluprací, která ve velké míře stále chybí.

3.9 V roce 2004 byla za účelem strukturální spolupráce v otázkách obrany zřízena Evropská obranná agentura, rovněž za podpory iniciativ Komise. I přes určitý pokrok však strukturální spolupráce dosud neodstartovala, neboť chybí závazek členských států.

3.10 Závěrem EHSV podotýká, že navzdory rostoucímu povědomí o potřebě užší spolupráce a evropské vize obrany mají chybějící politická vůle, tradiční postoje a nezadatelné zájmy jakýkoliv výrazný pokrok.

B. Průmysl

3.11 Reakce evropského obranného průmyslu na mezinárodní vývoj je dosti odlišná:

- Funguje v celosvětovém kontextu. Je nutně navázán na vlády států, ale je rovněž velmi aktivní na mezinárodních trzích, což je stále více základem pro dobré výsledky.

- Hlavní odvětví jsou navíc činná jak ve vojenském, tak v civilním sektoru. Dynamičtější civilní část roste vzhledem ke klesajícímu prodeji a výtěžkům ve vojenské části, zejména v Evropě.

3.12 Průmysl se již delší dobu obává o svoje konkurenční postavení. Institucionální postavení průmyslu se velmi liší stát od státu: od státem zcela vlastněných podniků po soukromé podniky a různé přechodné formy. Společným jmenovatelem je všude nadřazená úloha vlády. I přes (částečnou) privatizaci zůstává vazba mezi průmyslem a vládou velmi silná a závisí na (monopolistické) poptávce a regulaci vlády a na vývozních licencích.

3.13 Pro průmysl by byla vhodná konsolidace na evropské úrovni, trh je však příliš omezený. BAE-Systems, Finmeccanica, a v menší míře Thales a EADS jsou velmi aktivní v USA. Nemohou ale volně provozovat svoji činnost v Evropě, protože vlivem zvláštních vztahů jsou u kormidla strategických rozhodnutí v průmyslu i nadále vlády států.

3.14 Tržní dynamika zvyšuje konkurenci na celém světě. Americký průmysl zvyšuje své úsilí ve vývozu, aby kompenzoval omezení některých vnitrostátních trhů. Noví světoví aktéři budou stále větší měrou naplňovat své vlastní potřeby. Budou se také zaměřovat na export, a konkurovat tak evropskému průmyslu na trzích třetích zemí.

3.15 Průmysl zaujímá postoj, jež EHSV důrazně podtrhl v loňském roce, tedy že vyspělý obranný průmysl nemůže nikdy zaujímat spolehlivé postavení na mezinárodní scéně bez pevné domácí základny. Vzhledem k rozsáhlé technologické složce vojenského vybavení už žádný vnitrostátní trh ani vnitrostátní obranný rozpočet nepostačují. Je tomu tak již dvacet let a následky jsou stále kritičtější.

3.16 EHSV zdůrazňuje, že na cestě k nezávislé evropské obraně mají vysokou prioritu svrchované kapacity a investice s vysokou přidanou hodnotou, které jsou pro Evropu zásadně důležité, aby mohla hrát prominentní úlohu v celosvětovém kontextu, a které rovněž přispějí k novému myšlení Evropanů.

3.17 Průmysl v poslední době zdůrazňuje tradiční argumenty ve prospěch Evropou řízených stabilních a předvídatelných dlouhodobých technologických a výrobních systémů ve všech důležitých oblastech.

3.18 Průmysl bije na poplach. Aby mohl přežít a zachovat si svůj objem příjmů a zaměstnanost, musí zvýšit výrobu v civilní části. V takovém případě by však Evropě ve stále větším rozsahu chyběl domácí obranný průmysl, což by ovlivnilo i její zahraniční politiku.

3.19 Odborové svazy, které zastupuje IndustriAll, mají stejné pocity velké stísněnosti. V roce 2011 bylo v Evropě v leteckém

a obranném průmyslu přímo zaměstnáno 7330 00 kvalifikovaných osob⁽¹²⁾ a další 2 miliony osob na něm byly závislé. V posledním desetiletí byl počet pracujících výrazně snížen a další rozpočtové škrty ohrožují pracovní místa. Vlivem své nepředvídatelné budoucnosti nepřitahuje obranný sektor dostatečně mladé lidi.

3.20 EHSV poukazuje na skutečnost, že za neschopnost vlád restrukturalizovat své obranné struktury ve velké míře pykají zaměstnanci. Odkládáním racionalizace vojenské základny promarnují vlády příležitost investovat do efektivní obnovy kapacit, což má negativní dopad na pracovní sílu.

3.21 Stávající situace povede ke zvyšujícímu se odporu, pokud bude pokračovat neplánovaná a nestrukturovaná reorganizace. Při přijímání proaktivních změn politiky bude nutné zapojit zástupce pracovníků na podnikové a územní úrovni, aby se předešlo ukvapeným změnám.

3.22 Zaměstnanost, možná v menším měřítku, bude vyžadovat daleko větší evropskou koordinaci technologií a výroby. V tomto procesu je nutné zabránit nejistým pracovním podmínkám prostřednictvím nových dovedností a kvalifikací, aby zaručilo co nejvíce důstojných pracovních smluv a vyhlídek. Musí existovat účinný sociální dialog na různých úrovních.

3.23 Racionalizace evropské produkce v důsledku rozpočtových škrtnutí musí být řízena strukturovaným způsobem a musí se přitom vést řádný sociální dialog, aby bylo možné zachovat zaměstnanost a posílit personální reorganizaci v případě nadbytku zaměstnanců. Průmyslu i zaměstnancům se daří lépe v předvídatelném evropském prostředí řízeném trhem než v krátkodobě špatně plánované reorganizaci prováděné v jednotlivých státech a bez jasných cílů⁽¹³⁾.

4. Politické podmínky a potenciální vyhlídky

4.1 Vyhlídky evropského obranného průmyslu se postupně stanou tak nejistými, že vyprovokují elementární diskusi mezi Evropany, pokud ne mezi všemi, tak přinejmenším mezi těmi, kteří budou mít zájem.

4.2 Musí se zaujmout nový přístup a členské státy a EU musí nalézt „společný jazyk“, přičemž se musí vycházet z tří základních premis:

— Integrovaná evropská ekonomika potřebuje společný přístup k obraně a bezpečnosti, aby mohla hájit a chránit své zájmy, občany a názory ve světě.

⁽¹²⁾ Výroční zpráva ASD za rok 2012.

⁽¹³⁾ Viz také Twelve demands for a sustainable industrial policy, IndustriAll Europe Executive Committee, 12. a 13. června 2013.

— Je potřeba provést obecnou analýzu současného a očekávaného (dlouhodobého) vývoje ve světě jakožto výchozí bod pro vytyčení myšlenek a konkrétních přístupů, co se týče celkové pozice Evropy ve světě.

— Musí se vytvořit vazba mezi zahraniční politikou, hrozbami, obranou a bezpečností, dlouhodobými vyhlídkami a udržitelným obranným průmyslem, včetně zaměstnanosti.

4.3 EHSV si je plně vědom rozsáhlého dopadu těchto vzájemně propojených prvků, o nichž se i nadále nedostatečně diskutuje. Řada iniciativ, které byly s dobrými úmysly zahájeny v posledních patnácti letech, neuspěla, protože nebyla nikdy zpochybněna státní svrchovanost, tj. vnitrostátní vnímání hrozeb a postavení vyjádřené prostřednictvím zahraniční politiky jednotlivých států. V Evropě tedy v současnosti existuje široká škála postojů, které jsou do určité míry neslučitelné. EHSV se domnívá, že pokud nebude přijata sdílená svrchovanost v rámci EU, je zásadní průlom pouhou iluzí.

Diskuse se musí odstartovat na novém základě pro nové, slibnější postupy.

4.4 Vzhledem k široké škále zainteresovaných oblastí politiky vítá EHSV vřele zasedání Evropské rady pro obranu, které proběhne v prosinci tohoto roku. Odpovědnost za obranu a bezpečnost byla dosud převážně v rukou ministrů obrany, zpravidla v souladu s obecnými pokyny ministrů zahraničí a pod přísným dohledem ministrů financí.

4.5 Kontext se však mezitím úplně změnil v důsledku drastických rozpočtových škrtů a potřeby racionalizace a také v důsledku nových paradigmat a tedy nových hrozeb. Mj. vzhledem k vzájemnému vztahu civilních a vojenských technologií a inovací a vazbě mezi obranou a veřejnou bezpečností jsou rovněž zasaženy i další části vládní politiky. Všechny tyto faktory vyžadují ucelený a globální přístup.

4.6 Řada lidí, včetně průmyslníků a zaměstnanců, spoléhá na to, že se od prosince začne uplatňovat strukturální myšlení a strukturální přístup. Pokud EU propásne tuto příležitost, může to trvat několik let, než opět nastartuje pozitivní proces.

4.7 Prosincová Evropská rada bude první Radou EU, která se bude zabývat otázkou obrany jako celkem. Vzhledem k rozsáhlým komplikacím při nastavování nového směru se EHSV domnívá, že budou zapotřebí další Evropské rady, které by stanovily jasný postup a nabídlly věrohodnost a předvídatelnost.

5. Průmyslová politika

5.1 EHSV přijal velmi kladně sdělení Komise o průmyslové politice⁽¹⁴⁾, jehož smyslem byla stimulace výhodných podmínek, politik a programů pro zahájení, rozvoj a posílení průmyslových činností v Evropě. Evropa musí zajistit budoucnost svého průmyslu v otevřeném prostředí.

5.2 Obrana je rozhodující a výjimečné odvětví. Ze své povahy je přítomné na 100 % institucionálních trhů ve světě. Odvětvová a výzkumná zařízení jsou z velké části zřizována a uspořádána v souladu s vnitrostátními postupy. Menší země, v nichž vlastní průmyslová výroba chybí, kupují hotové výrobky, přičemž se jejich nákup zužuje na USA.

5.3 Prostřednictvím průmyslové konsolidace (přeshraniční fúze a převzetí) a internacionalizace (zejména s průmyslovou strukturou USA) jsou velké společnosti a malé a střední podniky na kontinentu vzájemně propojeny. Export je stále pozitivní. Největší překážkou je komplikovaný vztah s evropskými vládami, protože chybí společná vize.

5.4 Kromě činnosti EDA začala EU s dvěma směrnicemi plánujícími otevření trhů uvnitř Evropy⁽¹⁵⁾. Lhůta pro jejich provedení byla v létě 2011⁽¹⁶⁾, ale jejich vlastní uplatňování je pomalé.

5.5 EHSV vřele vítá sdělení Komise⁽¹⁷⁾, které ukazuje výrazný pokrok v analýzách a návrzích. Co se týče průmyslové politiky pro odvětví obrany, Komise správně zdůrazňuje význam vnitřního trhu s výrobky obranného průmyslu, VaV, úlohu malých a středních podniků, potenciální přínos regionální politiky a rozvoj odpovídajících dovedností.

5.6 EHSV ovšem kritizuje, že Komise nedostatečně upozorňuje na výjimečné postavení odvětví obrany a na potřebu proaktivní průmyslové politiky. Nejde jen o otevření trhů, jež je nutné vzhledem ke specifickým charakteristikám odvětví obrany, včetně článku 346 SFEU, řádně definovat.

5.7 Jde rovněž o vytvoření politické základny v Evropě, aby vlády mohly dlouhodobě spolupracovat na svém společném osudu. Pouze potom budou splněny podmínky pro zahájení seriálních dlouhodobých společných programů počínaje koncepcí, přes cílený výzkum, inovace až výrobu na evropském domácím trhu.

⁽¹⁴⁾ Sdělení komise o průmyslové politice COM(2012) 582 final a stanovisko EHSV k tomuto sdělení.

⁽¹⁵⁾ Balíček týkající se obrany, 2007.

⁽¹⁶⁾ Směrnice 2009/43/ES (Úř. věst. L 146, 10.6.2009) o transferu produktů pro obranné účely a směrnice 2009/81/ES (Úř. věst. L 216, 20.8.2009) o zadávání zakázek v oblasti obrany a bezpečnosti. Balíček týkající se obrany obsahoval také sdělení Strategie pro silnější a konkurenceschopnější evropský obranný průmysl, COM(2007) 764, 5.12.2007.

⁽¹⁷⁾ Viz pozn. pod čarou 1.

5.8 VaV je klíčový na začátku hodnotového řetězce, který by měl být poevropštěn⁽¹⁸⁾. Z těchto důvodů byla spolupráce v oblasti výzkumu a technologií a VaV zdůrazněna při zakládání EDA, jejich předchůdců (WEAG a IEPG) i NATO. K realizaci ovšem ani zde nedochází.

5.9 V posledních 30 letech je neúspěšná spolupráce spíše pravidlem než výjimkou. Bylo sice zahájeno několik projektů, např. NH-90 a A400M, z některých příkladů však rovněž vyplývá, že systémové byly požadavky příliš často pouhým spojením vnitrostátních požadavků, že vývojové fáze byly příliš dlouhé a konečné výrobky příliš drahé.

5.10 Podařilo se dosáhnout několika relativních úspěchů, jiné iniciativy v oblasti spolupráce (např. NF-90) však selhaly a řada konkurenčních programů výroby letounů byla zavedena souběžně (Typhoon, Rafale, Gripen). Mnoho zemí se mezitím připojilo k americkému programu F-35 a široké škále raketových programů.

5.11 V současnosti se neprovádí žádný důležitý rozsáhlý program a stávající systémy stárnou a stávají se překonanými. Jako příklad může EHSV uvést obrněná vozidla, ponorky, dopravní vrtulníky a přenosné systémy protivzdušné obrany. Zde by nové bezposádkové systémy mohly nabídnout ideální příležitost pro společné iniciativy, v praxi se však žádné takové cíle ještě neobjevily. Další možností by byla méně ambiciózní spolupráce, např. normalizace schopnosti doplňování paliva za letu.

5.12 EHSV žádá, aby byly spuštěny evropské programy, zejména další generace RPAS, které by stavěly na součinnosti s Komisí a na bezpečných družicových komunikacích. Uvážit by se také mohly oblasti spolupráce (s Američany), např. schopnost doplňování paliva za letu, jež je jedním z velkých nedostatků a kde EDA vyvíjí evropská řešení.

5.13 Ve sdělení Komise jsou zmíněny příležitosti, které vyžadují plnou politickou podporu. V tomto ohledu by se jako klíčová iniciativa jevílo spuštění evropské vesmírné kapacity pro pozorování s vysokým rozlišením, která by nabídla nástupnické systémy pro Helios, RadarSat atp. Hlavním problémem je zde sloučení kombinovaných odborných poznatků členských států, ESA a společných výzkumných středisek, včetně finančních zdrojů. Žádná evropská země totiž není schopná provést tento úkol sama.

5.14 Obranné projekty musí být v náležitých případech napojeny na programy EU v oblasti VaV. 7RP je již zapojen do projektů dvojího použití. Přidanou hodnotou je, že podporuje přeshraniční projekty. EHSV žádá o systematictější zvažování technologií dvojího použití v rámci programu Horizont 2020.

5.15 Je zásadně důležité, aby obranná průmyslová politika rovněž řešila propast mezi hlavními producenty zeměmi a ostatními zeměmi. Je nutné aktivně podporovat zapojení průmyslu ze všech zemí, aby se politicky a hospodářsky zapojilo co nejvíce zemí. Tímto způsobem by mohl postupně vymizet problém offsetů, který je zdrojem velkých diskusí a kritiky. Tyto prvky by se měly stát nedílnou součástí celkové evropské obranné strategie.

5.16 EHSV poukazuje na ožehavé téma nákupu hotových výrobků mimo EU. V rámci evropské obranné strategie se tyto přístupy musí přehodnotit. Tento podstatný a velmi komplikovaný problém je nutné řešit na nejvyšší úrovni.

5.17 Dobře řízené evropské odvětví obrany nabízí mnohem lepší příležitosti pro vyváženou mezinárodní spolupráci, zejména s USA. Vzhledem k tomu, že si USA chrání své strategické zájmy, žádá EHSV, aby se během jednání o nadcházející dohodě o volném obchodu byla obrana pečlivě projednána coby výjimečné odvětví na obou březích Atlantiku.

5.18 V tomto rámci je rovněž nutné zajistit kontinuitu dodávek kritických a citlivých součástí amerického původu do evropského hodnotového řetězce. Jednotný evropský postoj rovněž usnadní jednání s třetími zeměmi o dodávce kritických surovin.

5.19 Podobně je nutné zaručit ochranu evropských práv duševního vlastnictví při vývozu do třetích zemí.

5.20 Úspěšnou spoluprací mezi průmyslovými odvětvími by neměla ohrozit jednostranná rozhodnutí členských států o kontrole vývozu, která by vyústila v používání kritérií kontrol vývozu, které by se lišilo od společného postoje⁽¹⁹⁾ a mezi členskými státy navzájem.

6. Akce navržené Komisí

6.1 EHSV z velké části souhlasí s akcemi, které navrhla Komise. Považuje je za velký krok vpřed. K některým záležitostem by rád doplnil následující připomínky.

6.2 Rozhodující význam má spolupráce s EDA. EHSV považuje koordinaci a propojení mezi Komisí a EDA, jež se navrhuje v několika akcích plánovaných ve sdělení, za nezbytnou podmínku pokroku a úspěchu. EHSV rovněž zdůrazňuje podporu kapacit dvojího využití, např. kapacit vzdušných mostů.

⁽¹⁸⁾ V souladu s řadou dokumentů. Viz rovněž Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 17.

⁽¹⁹⁾ 2008/944/SZBP.

6.3 EHSV rovněž zdůrazňuje, že k rozvinutí plného potenciálu potřebuje EDA pevnější finanční základnu a široký závazek ze strany členských států. Měla by dostat důležitější úlohu v obranném plánování, která by podpořila členské státy.

6.4 EHSV důrazně podporuje návrhy Komise v oblasti norem a certifikací, které přispějí k přeshraniční průmyslové spolupráci, regionální specializaci a sítím excelence. Vyzývá k součinnosti mezi EDA a EASA, zejména co se týče certifikací.

6.5 Velmi důležitou úlohu v inovacích a výrobě v evropském obranném průmyslu hrají malé a střední podniky, případně propojené s velkými společnostmi. EHSV podporuje navržené akce a zdůrazňuje potřebu otevřených sítí. Méně, lépe zacílených (evropských) projektů může vytvořit nové příležitosti.

6.6 Zapojení širokého spektra malých a středních podniků z celé Evropy pomůže rovněž zaangažovat co nejvíce zemí. Jejich zapojení může být rovněž příležitostí ke kompenzaci zemí při přechodu od nákupu hotových výrobků k evropským směrům.

6.7 EHSV důrazně podporuje akce, které Komise navrhuje v oblasti dovedností, jež mají zásadní význam. Vřele vítá

pozitivní příspěvek Evropského sociálního fondu a strukturálních fondů a dále vítá práci EDA na zvyšování povědomí v členských státech a její podporu konkrétním projektům v těchto oblastech.

6.8 EHSV opakuje, že zcela souhlasí s akcí Komise v oblasti používání technologií dvojího využití.

6.9 EHSV poukazuje na potenciálně pozitivní vazbu mezi vesmírnou politikou a obranou u existujících a nově navržených projektů ⁽²⁰⁾.

6.10 EHSV schvaluje akce navržené v oblasti energie. Zaangažují také rostoucí počet malých a středních podniků.

6.11 Prvořadý význam má mezinárodní rozměr, stejně jako plánované sdělení o dlouhodobé vizi kontroly strategického vývozu z EU. EHSV poukazuje na skutečnost, že vnější průmyslové vztahy mohou být úspěšné, pouze pokud bude existovat opravdový vnitřní trh.

6.12 Závěrem EHSV plně podporuje všechny strategické úvahy uvedené v části 9.2 sdělení.

V Bruselu dne 17. října 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Viz stanovisko EHSV týkající se vesmíru, září 2013.